

Posudek školitele bakalářské práce Martina Žilky:

„**Panna Maria naše milovaná Matka v mariologii Patra Kanisia**“

Klady této práce jsou následující:

1) V **Úvodu** své bakalářské práce nám kandidát Žilka podává v článku nazvaném *Genese* vhled do toho, proč a jak se v jeho mysli rodil úmysl, rozpracovat mariologii významného jezuita 16. století, Petra Kanisia (1521 – 1597). Z tohoto úvodu je patrný jeho srdečný vztah k Ježíšově matce, což je důležitý předpoklad plodného přístupu k nauce církve o Marii, Panně, Matce a Bohorodičce.

2) V témže **Úvodu** pak v článku nadepsaném *Cíl práce* jasně vytyčuje jakého úkolu se podjal, když zvolil a konečně i upřesnil, o co mu jde, totiž: „*seznámit čtenáře s mariologií Petra Kanisia se zvláštním důrazem na mariánská dogmata.*“ Svě pojednání proto rozdělil do dvou částí, nejprve historické a pak teologické, neboť – jak to zdůvodňuje – „*v díle Petra Kanisia se prolíná dějinný a naukový (teologický) rozměr mariologie.*“ A možno dodat, že takto vytčený cíl práce byl dosažen.

3) Než však přistoupil k těmto dvěma stěžejním kapitolám své práce, vhodně a případně podává jakýsi první nástin Kanisiova života a díla, při čemž se opírá o spolehlivé prameny. Potěšitelné je, že se opřel, kromě vícera jiných, též o „*opus magnum*“ Jamese Brodricka, zvané **Jezuita Petr Kanisius** Refugium-Roma, Olomouc 2012. Vzhledem k mariologickému zaměření práce je Kanisiův dějinný obraz, jenž nám Žilka ve své bakalářské práci poskytuje, dostatečný.

4) Je potěšitelné, že než se kandidát pustil do důkladnějšího rozboru Kanisiovy nauky, podal ve třetí kapitole nazvané **Mariologie Petra Kanisia** jakousi sumární zprávu jednak o potížích, s nimiž se střetával, když vstoupil do systematicky neprobádaného pole víry a nauky o Ježíšově matce, jakož pak i o způsobech, jimiž tyto potíže překonával. Z celku tohoto pojednání vysvítá, že Kanisiovo úsilí se v jádře soustředilo na shánění tehdy těžko dostupných (a často dosud i neznámých) spolehlivých pramenů.

5) Zvláštní důležitost pak zaujímá v celku jeho práce čtvrtá rozsáhlá kapitola, která nastiňuje Mariin životopis od jejího narození až po zrození jejího syna Ježíše. Žilka nazval tuto čtvrtou kapitolu **Dějinná část mariologie**. V jedenácti článcích líčí, jak Kanisius prezentoval klíčové momenty Mariina života. Pozoruhodné je určení data Mariina narození, jak ho vysledoval Petr Kanisius. Jde, podle něj, o 8. září roku 738 od založení Říma, čili *Ab Urbe condita*, jak se říkávalo v latině. (Škoda, že Žilka nevezl v úvahu fakt, že toto určení roku Mariina narození předpokládá, že Ježíš se narodil v roce 754 AU, což podle nových výzkumů není dobře možné. Nejpravděpodobnější rok Ježíšova narození je rok 6 před naším letopočtem. Proto i rok Mariina narození musí být o 6 let nižší, což odpovídá roku 726 AU). Jednotlivé etapy Mariina života jsou tak charakterizovány jako „obětování Marie v chrámě“, „Mariino mládí“, „Mariino zasnoubení s Josefem“, „Mariin slib pannaenství“,

„Maria pannou při zrození Ježíše“, Gabrielovo zvěstování, Mariina návštěva u Alžběty, „Mariin chvalozpěv – Magnificat“. Kandidát pak tuto dějinnou část Kanisiovy mariologie uzavírá článkem o „Mariině očekávání a narození Ježíše“. - Zde však tento životopisný přehled klíčových událostí Mariina života v Nazaretě po Ježíšově narození končí. Musíme se proto ptát, proč chybí Mariino utrpení při Ježíšově pronásledování a nakonec při jeho odsouzení k smrti, ukřižování a pohřbení? A kam se poděla Mariina radost z Ježíšova zmrtvýchvstání a Mariin život s apoštolem a evangelistou Janem? To snad Kanisius vynechal? Je sice pravda, že tento dějinný aspekt Mariina životního běhu nebyl tím nejústřednějším záměrem práce, přesto však by bylo bývalo zajímavé vysvětlit nebo nějak doplnit tuto mezeru v popisu Mariina života.

6) Po tomto bohužel neúplném obrazu Mariina života následuje poslední a nejdůležitější kapitola pátá, v níž se v deseti článcích projednávají teologické uzly Kanisiovy mariologie: Neposkrvněné početí, plnost svatosti, panenské mateřství, panenské početí, panenské zrození, titul Milostiplná, titul Bohorodička, Mariina smrt, vstup Mariiny duše do nebe a nakonec Mariino tělesné nanebevzetí. Třeba říci, že kandidát tu představuje věroučnou stránku Kanisiovy mariologie věrně, uceleně a celistvě.

Po tomto průzkumném pohledu do Kanisiovy nauky o Marii kandidát, když vyslovil své vysoké ocenění Kanisiova mariologického díla, přidává jakoby svůj vlastní doplňující doslov dvě svá osobní zamyšlení: první o Neposkrvněnému početí Panna Marie a druhé o tzv. *dormitio* (usnutí) Panny Marie. Tolik tedy o nesporných kladech Žilovy práce.

A jaké jsou záporny jeho práce?

1) Je chvályhodné, že kandidát se snažil vyjasnit otázku, zda Panna Maria mohla či nemohla hřešit. Většina teologů zastává názor, že mohla. Boublík je myslím jen jeden teolog, který zastává názor, že nemohla. On na to však mám důvod, který mu vyplývá z jeho pojmu *concupiscentia spiritualis*. Tento pojem si totiž vytvořil jen Boublík a nikdo jiný. V čem spočívá? Krátce řečeno spočívá v tom, že První lidé (Adam a Eva) byli před propadem do hříchu bez tzv. *concupiscentia carnalis*, což je obecná teze veškeré katolické teologie. Boublík však navíc vytvořil pojem tzv. *concupiscentia spiritualis*, který musíme vytvořit, máme-li správně pochopit jak předpoklady tak důsledky prvotního hříchu. Boublík totiž argumentuje takto: První lidé před propadem do hříchu byli sice podle obecné nauky církve prosti konkupiscence tělesné, nebyli a nemohli však být prosti jakési vyšší konkupiscence, kterou musíme předpokládat, máme-li vysvětlit, jak bylo možné, že Eva (a po ní Adam) vůbec mohli propadnout do hříchu, když nebyli sváděni žádnou konkupiscencí tělesnou. Jestliže tedy zhřešili, pak jen proto, že v nich byla nějaká vyšší konkupiscence. Ta ovšem nemohla být tělesná. Musela proto být jakousi konkupiscencí duchovní, bez které by je nikdy nic nemohlo svést k hříchu. Díky tomuto rozlišení na dvě různé konkupiscence může Boublík říct, že Adam a Eva, dokud nezhrěšili, neměli žádnou konkupiscenci tělesnou. Měli však tu duchovní,

neboť, kdyby ji nebyli bývali měli, nebyli by mohli nikdy zhřešit. V čem tedy tkví – podle Boublíka – rozdíl mezi Evou a Marií? Rozdíl tkví v tom, že Eva, ač prostá konkupisce tělesné, nebyla prostá konkupiscence duchovní, která ji strhla do hříchu, když slyšela svůdné slovo: „budete jako Bůh“; chtít totiž být jako Bůh, argumentuje Boublík, není projev konkupiscence tělesné, ale té duchovní. Maria však na rozdíl od Evy byla prostá i té konkupiscence duchovní, čehož důsledkem je, že nemůže zhřešit ani tím hříchem duchovním chtít být jako Bůh. Jádro hříchu totiž není v těle, ale v duchu. Žilka, který chvalitebně zastává s Boublíkem názor, že Maria nemohla zhřešit, nám zůstal dlužen Boublíkovo teologické podložení. To co Žilka říká na straně 45, je nedostatečné.

Je rovněž chvályhodné, že se snažil vyjasnit pojem Mariiny smrti. I zde však netrefil do černého. Pominul silný argument pro smrt, podle něhož Maria musela podstoupit smrt, protože i její syn podstoupil smrt a ona musela být podobná svému Synovi především ve smrti. Pominul však též silný protiargument, podle něhož Maria nemohla podstoupit smrt, když byla uchráněna dědičného hříchu a tím uchráněna i jeho důsledku, jímž je smrt. Překonat ovšem toto dilema je možné jen když se rozliší smrt na dva druhy smrti: na smrt biologickou a smrt duchovní. Teprve tímto rozlišením lze říct, že Maria sice zemřela biologickou smrtí jako všichni lidé a všichni žijící živočichové (a tvrdit, že ne vede k absurdnostem), nezemřela však smrtí duchovní, jak umírají všichni lidé poznamenaní dědičným hříchem. K tomuto vysvětlení se i přes svou chvályhodnou snahu nedopracoval.

Bylo by kromě těchto nedostatků žádoucí, aby práce neměla nedostatky dobré úpravy: někde chybí stránkování citovaných děl (např. na straně 12 a 46), tu a tam je chybná gramatika a syntaxe. Při používání latinských pojmů a rčení třeba mít na zřeteli, o jaký rod běží, zda mužský, ženský či střední. Tak např. na straně 15 nelze psát „*Opus Marianum* vyšel tiskem“, ale „*Opus Marianum* vyšlo tiskem“. Též místo *Immaculam* na str. 46 musí být *Immaculatam*, a další podobné nedostatky úpravy.

Celkové hodnocení však je i přes tyto výhrady **Velmi dobré**.

18. 5. 2017

Karel Skalický